

- এস ইন্দুকুমাৰ -

ৰাৱেংসিগী মিংথোল ওইনা শীজিন্নাৰিবা ‘ঐ’ - মিংথোল অমা লৌৱগা, মণিপুৰ (ইম্ফাল) গী মফম অমদা চঙৰক্ষ্ম লৌগা লৈৰিবা মীশক অদুনৎচদে। এ গুৱা তেঙান তেঙানবা মফমদা, তেঙান তেঙানবা মিং অমমম থোন্দুনা মীতৈন, নাগানি, পাঙলনি, কুকিনি হায়জিৰিবা মথোয় প্ৰম্মমচ্ছী অসুগা মশক অমা ওইনা শীজিন্নাজবা ৰাহৈ অমনি। ৰাৱেংসিদা মখা অনা ইজৱক্কাৱিৰিবা ৰাহৈ প্ৰম্মক ইৱামাইগী ওইনা ৰাফম অমত্তা নভে।

চিহ্মী অমসুং তম্মী হায়ৱগা সুপচ্চিমা খঙনবা মী মখল অনীখক্ৰি মণিপুৱদা খুন্দাৰিবা। গুৱিলৈ মতমদা হাও অমসুং মীতৈ হায়না খঙানৱশী। মতমগী যাওলদা হোলকপা ৰাখল্লোন অসিনা ‘হাও’ হায়বা ৰাহৈ অসি কাজঙলপ অমবু হচ্চনা য়েংবী মওন্দ, ‘দিৱোগেটৰি’ ওইৰা ৰাহৈ অমনি হায়না খৱৰকপদগী ৰাহৈ অসি শীজিন্নাৰা তপ্পা-তপ্পা তেৱ্ৰকৰখি। তশেৰবদি, অৰিবা মতমগী মণিপুৱগী পুৱাৰীদা যাওবা, কৈবু চিংদোল’দা খুন্দাৱশ্বা ‘লৈ-হাও’ কৈবা মীশক অমগী চাদা-নাউা (ফুৰপ) অমা ওইনা খঙনৱহুদগী লৈ হায়বদু লৌথোকগুগা ‘হাও’ হায়বদু লৌহৌবা ওইৱহুসু য়াই। চোৱাৱোল কুহাবগী মতুইয়া লমদমসিদা খুন্দাদুনা লৈৱশ্বা, অহানবা খুন থোকপা নুপা, মীতৈশিংগী অহানবা মপা-মপুদুগী মমিং পোইৱৈতেন কৌই (পোইৱৈতেন খুল্লেখক)। মফমদুনা থুলেবা (কদ্যাদগী থুলবনো হায়বদুদি তঙৰুমদে) পাখঙৰা অমদি মগি খোঙলৈয়াশিং অদুৱ পোইৱৈতেন’ না, অতোগ্ৰা মী (মী+অতৈ) নি হায়দুনা ‘মীতৈ’ মিংথোল পীখিৰনি হায়বসিসু ৰাগী তুৱল অমনি। কৰুনথংদা পাখঙনবা পোইৱৈতেনগী মচ্ছাপী ‘লৈৱ’ ব্ লুহোংদুনা লৌৱগা মফমদুনা খুন্দাখি। মগী চাদা নাউশিং ফুৰপ অদুৱ মীতৈ হায়না খঙনাখি। পোইৱৈতেনগী লমনি হায়দুনা ‘পোইৱৈ লমদম’ কৈৱশ্বা, মমেথংদা মীতৈ লেবাক’, মীতৈ-লেবাক’তী থেথৱকুনা ‘মেত্ৰেবাক’ হায়না খঙনখি।

অম্ম-অৱানগী ৰাদুদি, ৱাৱিশিংসি পাবিৰিবা অখঙ-অইহ ময়ামগী ৰাখলদুনা খঙজৱসনু। মীতৈ হায়বসি কানো? নাগা হায়বসিনা কৱহুনো? কদ্যাদগী লাকপনো? কৈদৌঙে কল্পা থুলখিবনো? চপ চাবা খুন্দ চাংদম, ফুল-প্ৰফ ইউন্ডেল অমগা লোয়ননা কনানসু হায়বা গুদে। ইকৰিবা ৱাৱী প্ৰম্মক ‘হাইপোথেসিস’ (চপ চাবা প্ৰমান ফৰ্চিবা, যেনকনিঙহি ওইৰিবা ৰা) গুভনি ইতিহাস নেনবা হিষ্টৱয়ন

নিংঙোম্বম ফৈৱাৰা এৱাৰ্দ ২০২৫ ফংলবা ওজা খাঙেনবম শামুঙৌ

- তোত্ৰম অমৱজিৎ -

মহৌশা (প্ৰকৃতি) গা মীওইবগা তংন-থানবা যাদ্ৰবা মৰী অমা লৈ হায়বসি য়াল্লা অভনবা মতম থায়নদকী হৌনা মীওইৰা খুদাইনা খঙলগা লাকই। মসিগী খুদমসি অৰিবা সিঙিলাইজেশনাগী তংবী থাজবী, ঈৱাং থৌনিগী থৌৱমশিং অমদি লাইনাংলোল্দা মমি চাউনা তাদুনা লাক্ৰি। অচৌবা তলা পামেলশিংবু লাই ওইনা নীংনবা লাংনবা, অচৌবাচিঙাও তুৱলশিং, থৌদু নুংজাওশিং লাই ওইনা নীংনৱি গুঁসিসু। মসি মালেমগী লেবাক কয়াদা লৈৰিবা কাজঙলপ ফুৰপ কয়াদা গুঁসিসু অদুম্বক তৌনৱিবা থৌওং অমনি। লম্বক্ৰী শা-উচেকশিং, হৈৱাং লৈৱাশিং, উপাল ৰাপালশিং অমদি গুা মখলশিং ফাওৰা লম অমগী লেবাক অমগী ষ্টেট অমগী নেশনল বৰ্দ, নেশনল এনিমেল, ষ্টেটবৰ্দ অমদি ফিশ অসিনাচিৰা তোঙান তোঙানবা শা উচেক মখলশিং, উপাল ৰাপাল মখলশিং অখৱনা লৌখৎতুনা মথোয়বু গাক শেৱৰা হোংনৱি। ফুৰপ অমগী চাওথোকচফম ওইনৱি। অদুবু য়াল্লা থৌৱামশিং অসি পায়খংলিৰগী মপাঅ্ছমী ৰাহ্‌ছোক অমদি নুংগী ওইৰা ৰাহ্‌ছোক অমমম লৈৱিবনি। অদুবু য়াল্লা লুনা হকচিমা খহুৰুদে তাইবও ওইবশিংনা। ঈশিংদা, কংফালাদা, তৰং-মালংদা তাংজদুনা হিংলিবা লমলক্ৰী শা-উচেক, উপাল ৰাপাল থৱায় পানবা পুন্মক্কা মীওইবগা তংন-থানবা যাদ্ৰবা শক্‌জিৰা মৰী অমা লেনৱি। হায়ৰিবা কোসিক ৱিলেশন, ইনজিৰ্গী ফ্লে অমনা অমত্তা ওইনা পুনশিল্লগা তাইবও মালেম অসি শেম্‌লিবনি হায়বসি গুঁসিগী চাওখংলে হায়না খঞ্জৰিবা তাইবও মীওইবনা হেক হেক নীংখিংদবা মতোশিংনা প্লোবেৰ ৰাৰ্মিং অমদি ক্লাইমেট চেঞ্জগী ইন্স্পেক্চনা মালেম পুন্দা এল্‌জট্ৰিট ওইৰা ক্লাইমেট মায়েক্লেক্ৰুৱা মতঅসিদা থেংনা মশক খঙলক্ৰি। অনাবনা ক্ৰিটিকল ওইৰা ফীভমদা লৈৱগা হোম্পিটিলদা লায়েংনবা পুথংপা অমগুঁম গুঁসিদি মালেম শিনবা থুংনা ৱৰ্ল্ড ইনভাইৰনমেণ্ট দেন্‌চী থৌৱমশিং পাঙথোৱক্ৰি। মহৌশা মহাক্ৰী থোঙচং কয়ৱে হায়বসিদি পুন্মক্কা খঙনৱে। তৌইগুহুসু মীওইবগী কৱাম চাউবা মশাগীতা খনবা মতৌনা গুঁসি গুঁসিমকসু মশানা মশাগী মঙফম শেহুগুম থোজ্ৰক্ৰি। মসি ৰাৰ্মিং অমদি। খুদাংথীবা থোজ্ৰক্কাদৌৱে হায়বগী ঈঙ্গি পীৱনি। হৌথিৰা চয়াল বৱসিদা মণিপুৱদা থেংনৱিৰা ঈঙ্গি ঈচা ওগী অৱাৰা, খুদাংথীবা অমদি নাটৈ চাড্ৰবা ঈচাওগী হৌৱকফম ঐথোয় পুন্মক্কা ওইনা লৈখিবা অশোয়বা অমদি লৈঙাক্ৰী মায়কৈদা থৌশিল থৌৱাং মতম চানা অমদি পুৰুলে শেংনা তৌখিৰা অদুগী মহয়ননি হায়দবা য়াৱেই। মৱমদি মমাও চীদাসু ক্লাস ৱ্লদকী খুদেংচাদবা পুন্মক্কা মায়েক্ৰখি। ইফাল ডেল্লি অসিমক পাং ফা কুঞ্জিল্লগা ওইৱকখিৰা সহৱ ওইৱকপদুনাসু ইয়া অসিগী হৌৱকফম ওইৱি। লফ্‌য়েলপাং, পোৱোপ্পাং, সদাইপাং, হৈঙাং পাং অসিচিঙিৰাশিং ভূসিদি পাং ওইনা ভূৰিৰাশি শৱক খৱা নভনা অমদি মিংহুদুং নভনা অয়ান্‌দুদি পাং ওইৱে। অচৌবা তুৱল ওইনা লৈৱহুশিং লৌথোং মচা অমগুৱা লৈৱকপা অমদি তুৱল থোংনুং

এম্‌টিৱদা থাৱকপা ৰাকং, মীয়ামগী খোলাও, পাউদম অমসুং অতৈ-অতৈ

পিকচৰ’সু এম এল এ নিশিকান্তগী

অশানবা মীংয়েং

ইকায় খুয়জৰিবা এদিটৰ,

এম এল এ হায়বসি মীয়ায়্মা য়াৱবা মীয়ামগী মীতুংনি। লাইবক ফদুনা কেবিনেট মিনিষ্টৱ ওইগুৱনা মহাক্ৰী কমটিউএলি অদুতা নভনা ষ্টেটকী মৰ্পী-মপা ওইত্ৰপ। মিনিষ্টৱ ওইনা-ওঁদৰা ইয়লজদুবু মায় পাক্ৰ্‌দি লো মেকৱ ওইৱে, লুচিৰা অমা ওইৱে। এম এল এ অমগীসু তৌগদবা যৌদাং খজিক-খৱাক ওইদে। এম এল এগী যৌদাং মশক খঙনা পাঙথোকপা গুৱা মহাত্ৰুদি মীয়ায়্মা অদুৱ শক্ৰ-শোৱৱক্ৰনি, নুংশিনা গাঙনৱক্ৰনি। কৈশামথোং এ সিাদা ইন্দিপেন্দেণ্ট মীৱেপ ওইনা মায় পাক্ৰকথৰা সাপম নিশিকান্ত, মৈবু ফিনা কুগ্গা যাদবগুম এম এল এ অমা ওইনা তপ্পা-তপ্পা মঙাল নাইক্ৰি। থাজৱক্‌ই, লায়েদৌ শৱক নাদনবা হোংনবনা অচ্চা খোঙথানিং হায়বদু।

হদত্ৰু মেগী অৱেইৰা শৱক্ৰগী ইন্দিয়া পুন্দা য়াল্লা ভাখংননা লাকখিৰা মোকুননা অকনবা নোংজু ওনখিদুনা ষ্টেট অয়ান্‌দা নোং কা হেমা চুখি, অকনবা নুংশিং শীথিং। মণিপুৱদসু কা হেমা এম চুবনা মৱম ওইদুনা ইফাল সহৱ যাওনা দিষ্ট্ৰিক্ট লৈৰিবা ইৱম-নালা শেদা-শাবা, ইৱম হৌজিকসু মীওই কয়া ৱিলিফ কেম্পতা লৈনৱি। অদুবু তুদা লাক্দবা পোমিং খঙলৰা এম এল এ সাপম নিশিকান্তুদি শাৱা উৰা মীংয়েংদা মগী কমটিউএলি কৈশামথোংদা খুংশেমগী ঈচাও থোক্তনবা লৌখংপা য়াৰা চেকশিন থৌৱাশিং মতম চানা মহাক্ৰী ‘টিম নিশিকান্ত’দা শিয়দুনা কৈশামথোংগী মফম পুন্মক্কা লৈৰিবা ইৱম-নালা শেদা-শাবা, ইৱম তেথোকহৌবা, অকাৰা উক্ৰ শেমজিন-শাজিনবা অমদি ঝাইদগী মক ওইৰিবা ৰাইশেল মৱীল নিংথিনা তেংহৌদুনা কৈশামথোংগী মীয়ায়্ম অৱা-অনা নংহৌৱে। মসিঅিৰ কৈশামথোংগী ভোৱে অমা ওইনা সাপম নিশিকান্তবু হৱা হৱা থাগৎচনীই।

ঐথোয়না সুম তাজবদা কৈশামথোংগী ফীভম শেক্ৰুৱা লম্বী-থোংশিং শেমজিন-শাজিনবগী প্ৰোজেক্টসু পায়খংপা হৌৱগনি হয়। মসিগীসু নুংঙাইবা ফোঙদোকচৰি। অফবা এম এল এ অমগী অফবা ৰাখল্লোৱা হেমা হেমা মশক থোকপা কমটিউএলি অমা ওইহনৱিয়। মিনিষ্টৱ ওইৰা গাঙেনা লৈবাক্ৰী যৌগল তৌগদবা নভে। থম্মোয় শেংবা, কত্থোকপগী পুৰুলে চেনোৰা, চঙ থোকপা মীশক্ৰি খমা মীয়ায়্মা থাগৎচৰিবনি। শেল শিকি অমা অমা ফাওৰা চাজৱেই, লোক্ল এৱিয়া দিডেলপমেণ্ট ফদদগী ফাওৰা লুপা অমগী হিসাব জোহল্লেই হায়না ৰাশকপীখিবদু গুৱা চপ্পা গুৱা ওইবীয়া।

চাওখংপা হায়বসিদা অহানবদা ইশা, মথংদা ইমু-মনুং, কৈৱেই-লৈকয় লোয়ননা কমটিউএলি মথং-মনাও নাইনা শেমদেকপা চঙই। লুচিৰা অমা ওইনা ৱাৱিবমথৈ মীয়ামদগী লাপথোকপিনু। মীয়ামগী ইহল খঙনা চলিবমথৈ মায়থীৰা মশক খঙলে। মতম শাংনা মীয়ামগী যৌগল তেবীৱকথো। মীয়ায়্মা নুংশিনা থাগৎখিৰনি, মীয়ামগী লুচিৰা অদুম্বক ওইবীয়া। অফবা, চাওখংপা ষ্টেট অমগী লুচিৰা ওইবীৱকউ।

অদোমগী - ৰী সি খুনম

ঐসিবু কনানো? কদাইদগী লাকপনো?

কয়ানা গুঁসিসু নৈনবা লেপুৱি। চোৱাৱোল কুহাবগী মতুইয়দি মণিপুৱগী ইতিহাস ইবসি ‘নোংদা লাইৱন পাখঙব’না ফ্ৰমাল হোংবা চহী, জিসস গ্ৰাইষ্ট শিত্ৰবা মতুং ৩৩শুৱদকী হৌই। অতোগ্ৰা ইতিহাসকাৱ খৱনদি মণিপুৱগী ইতিহাস, ষ্ট্ৰিট প্ৰোজিঙেচহী ১৪০৫দকী হৌশেহয়। পি ললিত’না ইৰা ‘এ ব্ৰিকহিষ্ট্ৰি ওফমণিপুৱ’ গী মতুইয়া ময়ায়থংবা জিাগী শৱক্ৰ পাৱশ্বা ‘তং-সাং’ দাইনেষ্ট্ৰি (১৫২৩-১০২৭, খৃ: মমাং) গী মীওই খৱা মণিপুৱদা লাভুনা, কৈবু চিংগী চিংদেদদ ‘লৈ-হাও’ ফুৰপকী মীওইশিংগা পুৱা খুন্দামিমখি। কাজঙলুগী লুচিৰা অদুনা ‘লৈ-হাও’ শিংগী লুচিৰগী মচনুগী ‘শিনবী-লৈম’ব লুহোংদুনা লৌখি (খৃ: মমাঙ ১৪৪৫)। লীনবু লাইগুম লাংচা কাজ্‌লপনি, ‘তাং-জ-লীন-পাখঙৰা’ হায়বা মিংথোল লৌদুনা নিংথৌ ওইনা পাল্লকখি। খৃ: মমাং ১৪০৫ ফাওৰা পাল্লমগী। মগী তালোয় ‘শিনবী লৈম’না ‘কাংব’ কৌবা মপাৱী অমা পোকখি। ‘কাংব’না নিংথৌ ওইৰা হ্ৰীদুগী মীতৈ-নিংথৌৱোল (মীতৈ কিংদম) গী অইহাবনি। ৱাৱিসিসু ঐথোয়না হুন্দোক-খন্দোক যাদবগী মৱম লৈ। ‘তাং-শাং’ কৌবা হেঙাই অমগী মমিং কৱল্লা থোনখিবা? পাখঙক্ৰী শক্তবু ‘তাং-জ-লিন’ গী মথেক নাইবা শক্ৰেন ওইনা কৱম ঈৱাংনৱমিৰা? ৰাহংসিগী পাঙম, ৱাৱিসিদকী ফংত্ৰ তৌৱকই।

অতোগ্ৰা ৱাৱী অমগী ৰাগী ৰাখুন ওইৰিবা পোইৱৈতেন অমদি মগী তালোয় লৈমা লৈনাওতৰি অনীনা মণিপুৱদা লাকখিবা, খৃ: মমাং ৩৪-১৮ অদুৱাইনি। চিংখাঙ পোইৱৈতেনগী - চিা, বৰ্মা, ত্ৰিবেট অমগী লোৱাবা লেবা ‘মতিলিং’ক কৌবা লম অদুগী লাকখিবনি। হৱাা ঙ্খলনা থুললগা, ঈশিংগী অৱাৰা লৈবা মফমসিদ খুন-থোকপা খুদোংচৱাই খন্দুনা, মথঙ মথঙ চঙশিল্লক্কা কলতোংবী যৌৱকপদা পাক চাঙিৰা থেল অমদি ঈশিং মৱাং কয়াবদুগী য়েংলগা মফমদুনা খুন্দাখি। মগী মমিং লৌৱগা পোইৱৈ-লম মিংথোনখি। হৱাৱা-ফুদৱশ্বা ‘তাং-শাং’ ফুৰপকী মীওইশিংগা চৱৌ-মৌৱৌদুনা পৱ্ৰে-শৱা খুচুৱকখি। পোইৱৈ-লমগী মীশিংবু ‘পোইৱৈ-মীতৈ’ মিংথোনখি।

শোয়ৰা নাইফবা, চেৰাবা যাদবা ইউন্ডেল ময়ামদা শাগংপা নভৰাচিহ্নং ৱাৱীদা যুশ্‌ফম ওইৰা ৱাৱিশিংদুই মনুদা লৌখংপা য়াৰা, থাজবা য়াৰা অম নীদ লৌখত্ৰু ৰাৱেংসিদা ইথোকচবনি। ঐথোয়সিবু কনানো? কদাইদকী লাকপনো? কদাগী চাদা নাউানো? চপ চাবা অমত্তা খঙনীহৌ হায়নেনা- অ ওৰবা কয়া লাক্ৰবসু মীওইবনা কউৱেইনবদি হৌৱকফমনি। ঐগী অহানবা হৌৱকফমদু ঐহাক্ৰীদি ঈশ্বৱনি। ৰাফম অসি থাজবা ঐহাকফজ্ঞা নভে, তাইবও মীওই-পুন্মক্কা। অদুবু হায়নৱিৰনি - শেন্দিৰা মশু মহাত্ত্ৰ পুন্মক্কা ঈশ্বৱনি।

অসুন্না অৰিবা মতমগী এনিসিয়েণ্ট হিষ্ট্ৰি নৈনৱকবা মফম অমত্তা থেংবৌই ‘নাগা’ কৌবা মীওই ফুৰপ অমত্তগী হৌৱক-ৱাৱী। তাঙুল, কবুই, মাও, মৱাম, মৱিং, চেথে, কেম, পাইতে, সিমতে, মাৱ... ফুৰপ মচা মচশিংগীসু হৌৱকফম ৱাৱী লৈগনি - কদ্যাদকী লাকপনো? কৈদৌঙে ‘সিনা থুলবনো’ হৱাৱা

লাকপা, কেম্বা লাকপা হায়বদুনা অমনি, ঐথোয় পুন্মক অতোগ্ৰা মফমদকী লাকখিবা গাভ্ৰনি হায়বসিমদি ৱাৱী শীংবুল কয়ানিনা তবই। পাঙল হায়না খঙৰা, লম্বীং লম্বী অমদা (ইয়াম) যুশ্‌ফম ওইৱগা ফুৰপ অমা শেমখিৰা মথোয়গীদি নাথৈ শেংই- কদইদকী কমদৌনা, কৈদৌঙে থুলখিবনো?

ইজৰিবা ৰাৱেংসিগী পান্দম - মীতৈ, নাগা, কুকি, পাঙলশিংগী হৌৱকফম তাকপা ৱাৱিশিংদু নৌনা অমুক ঐথোৱল্লা মীয়ামদা পাউদমজবা অদু নভে। গুঁসিগী অচৌবা পোলিটিক্স ইস্যু অমা ওইৱক্ৰবা - নাগা আইদেণ্টিট, কুকি আইদেণ্টিট, মথোয়গী মপা-মপুগী লম, হোমলেণ্ড তেথায়না তানগনি হায়বগুৱা, মীতৈশিংগী মায়েক্ৰ অপায়না ঈহৌ অমা হৌবা মানবা থবক থৌওং অমা চখৱকপসিদা অসিগুৱা ৱাৱিসি ঐথোয় খঙফম থোক্তবৱা? হায়বগুৱা ৰাখল অমা ফাওৰক্তা ইকবনি। হায়নবা লৈ - অনববা কয়া লাক্ৰবসু মীওইবনা কউৱেইনবদি হৌৱকফমনি’... ‘নশাবু মীনা ইকায়খুহুৱাংলবা, মীবুসু ইকায়খুৰা তম্মু’...। মতম ক্ৰুদা মীতৈশিংনা মীতৈ নেশনেলিজমগী ৰা গাঙখিডে হোম, মণিপুৰী নেশনেলিজমগী ৱাদি হয়- মণিপুৰ কৌবা নেশন অমা লৈৱশ্মী, তেঙান তেঙানবা ফুৰপশিংনা শাগংপা, মশাগী ত্ৰেপ তেগ্ৰা আইদেণ্টিট অমা লেজবা। চহী লিশিং কয়াদকী অমনা অমবু ইকায়খুনা লৈমাৱকই। ৱাৱীদুগী ৰাৱৌদুনি ৰাৱেংসিগী ৰাৱৌ ওইনা পজগ্ৰিবা। মতমগী অহোংবা কয়ানিনা ৰাখলদা অহোংবা লাকহক্ৰি, ‘নাগা’ কৌবা অনৌবা মিংথোল অমা ব্ৰ্টিশশিংনা শ্বেফ্ৰদু লৌৱগা ফুৰপ মচা মচা অসাম, অৱনাক্স, মণিপুৱ, নাগালেণ্ডদা লৈৱহুশিং অচি অমনা কুৰুগ্ৰম কুশিদুশ্বা থৰবা ‘পোলিটিক্সল অমা ১৯শুবা চৌচাগী অথোংবা, ২০শুবা চৌচাগী অভনবদকী থাংলকখি। লীশাং শিংপা ঈহৌদুগী মহয়নি - ‘নাগা নেশনেলিজম’। নাগা নেশনেলিজমগী পাউখ্ৰিম- ‘কুকি নেশনেলিজম’। অনিমক্ৰী হৌফমনি - ‘মণিপুৰী নেশনেলিজম’। মণিপুৰী নেশনেলিজম - মীতৈশিংগী ৰাখল মমিনি।

ঐথোয় অমভনি, ঐথোয়গী হৌৱকফম অমভনি, ইয়া অমত্তগী মচানি হায়বসিদা থাজবা কাজ্‌লূপ অমগা, অপুনবই খোলাও লাউসি পাঙলবগী লীচনিং, অশোনবনা মীচ খোৰ্ছনি হায়বসিদা থাজবা কাজ্‌লূপ অমগা-মায়দা ৰাখল অনী মুক্ৰমগী মহয়নি-মচে তৱৰা নেশনেলিজম। ঐ কনানো? কদাইদকী লাকপনো? লাকপা কয়াম কুইৰবা? পুন্মকৰি খঙমিদাদনা অমত্তা ওইইৰাখল্লোন কদ্যাইদোনো পোজ্ৰৌবা! ঐথোয়তী ৰা নভে, মুৱা থিজিল্লবৱা, এনিয়েন-ক্ৰসিয়েন-অমেৱিকান- হৌফম অমত্তা ওইয়ল্লি। ঝাইদে নৌবা সাইট্ৰিফিক থিওৱি মতুইয়া-মীওইৰা কৌবা ফুৰপসিগী হৌৱকফম অক্ৰিক কৌবা লমসিনি, অক্ৰিকম ফুৰপ অসিনা মীওইবগী অহনবা মপুৰী পুৱস অদনি। ৰাফম অসি যানীংত্ৰা? য়াৰা-য়াদবা হাৰা’দুনা অদোমগী লৱাই ৰাখলনি। সাইট্ৰিফিক এক্সপৰিমেণ্টনি হায়বনি - অমেৱিকান, গণ্টুলিয়ন, চাইনিজ, ইণ্ডিয়ন, য়ুৰোপিয়ন - পুন্মক্কা হৌৱকফমনি অক্ৰিক। ●

লাউ’ হায়না মিংথোনবা অঙাংশিংগী থোৱিৱোলদা যুশ্‌ফম ওইবনি। হৌজিক ফাওৰা ইনভাইৱোনমেণ্টকা মৰী লৈনবা অমদি মণিপুৰী থোৱিৱোলদা পুৱা লাইৱিক ২২ হেমা খুদোল তমত্ৰবা অইবনি। মহাক্ৰা বাইওডাইচিটি কৱৰা হোংনৱিৰা মপাল নাইদৰা যৌদাবু শকখঙৰা অমদি ইকায়খুৰা ওইনা ‘অদাম ইনভাইৱোনমেণ্ট এৱাৰ্দ, মণিপুৰ লৈঙাক্ৰী দিৱেৰেৰেট ওফ ইনভাইৱোনমেণ্টনা পীৰা সৰ্টিফিকেট ওফ এগ্ৰিসিএশন ফুৰে’। মসিসু নভনা ‘ছিৱোসিমগী ৱাইনু পৱেং’ কৌবা বেদিও লীলাগীদমক ওল ইণ্ডিয়া অকাসবানি মেৰিট প্ৰাইজ ফখিৰা লৈৱে। দি এম কোলেজদা মতম শাংনা ওজা ওইদুনা মহৈৱোয়শিং তাকপী উল্লীৱশ্বা মতুদা থবক্তগী পোখাৱে। অদুবু বাইওডাইচিটি কৱৰা হোংনবনদি পোখাৰা হায়বা লেতে। মীয়ায়্মা সঙাই শামুঙৌ হায়ৱগা হেমা খঙনৱিৰবা ওজ

মফম অতৈদা ফক্ৰবা যাৱৌ সঙাইগীদমক লৈজবা পান্দল

হৌনা লৌশিং পুথোক্তুনা শজি অসিগীদমক হোংনবা লেপত্ৰি। হৌজিকসু সঙাই ফক্ৰউদ্দেশনগীদমক হোংনৱি।

খাঙেনবম বোকুল অমদি চাউবীগী মপাৱি ওইনা ডা. শামুঙৌ ১৯৪৩গী এপ্ৰিল ২২দা হৈক্ৰুজমদা তাইবঙ থোঙদাৱকখি। হৌজিক্কা নহোল মখা লোকয়দা লৈৱি। পুৰ্ণিমাসিগা তাইবঙ য়ুদান পুণিদা থোঙদামিয়দুনা মচনুপা মৱি অমসুং মচনুগী অনীগী অপোকপা ওইবসু ফংজি। অমেৱিকাদা মশক নাইৱীৰা ৱচেল কাৰ্জননা মহৌশা অমদি অকোৱবগী ফীভম গাক শেৱৰা হোংনবনা লৌখিবা শীংখানিংঙই ওইৱবা যৌদাং অমদি লাইৱিক কয়া ইদুনা মীয়ামদা এৱোৰ্ণেস পীখিৰা অদুগুৱা মণিপুৱদসু ওজা শামুঙৌনা গুঁসিদকী চহী ৪০/৫০গী মমাঙদকী সাইদকী ওইৰা মিংয়েংদকী মহৌশা অকোৱবগী ফীভম কৱৰা অঙকপা ফননা হোংদুনা লাক্ৰি। গুঁসিসু চাকথবা লৈতে। লোজক পাং কনবদা, মণিপুৰী চীংশাং নাপোম কনবদা, লমলক্কা জীব পানবশিং কৱৰা মথোয়বু গাকপী শেনবাবনা মহাক্ৰী যৌদাংনি খঞ্জৰা অতাঙৰা মীওই অমনি। হৌজিকসু তেঙান তেঙানবা লূপ কাগা থুশ্‌মদুনা মহৌশাগী অকোৱবগী ফীভম গাক শেনবদা চোকথবা লৈতে। ইণ্ডিয়ন বাৰ্দ কজাৰ্ভেন নেটেৰ্ক, ৰোশে নেচবেল হিষ্ট্ৰি সোসাইটি, ইনভাইৱোনমেণ্টেল এন্ড সোশাল ৱিৰেফেৰেশন্‌ এন্ড সঙাই প্ৰোটেক্সন ফোৱম, ব্ৰিটিশ দিয়ৱ সোসাইটি, মণিপুৰ বাৰ্দ সোসাইটি, বি এনট্ৰি মণিপুৰ অসিচিৰা লূপ কাগা থবক তৌবা লেণ্ডে, এৱোৱ পীৱি। মসিমক তমজনীংঙাইনি অমদি পুন্মক্কা চাউথোকফম থোকই। ●

লোজ্ৰাক ইমাগী মশাইকোন্দা ওশুৰা কালেন আৰ্ট এগজিৰিশন ২০২৫ # ৩

- আৱ কে বুখিমন্ত কৰ্টা -

লোজ্ৰাককী অহোংবা হৌজিক ওইৱক্ৰিৰা ফীভ অসিদা মীপাইজৰা কয়া কয়ানা লাউজৰি লোজাক কনসি অদুবু মতমগী চাওখংলকপগী অহোংবা কয়ানা ইমাগী শক্তদা অকয়ৰা পীৰিবিদি ফেগৎলক্ৰি। মৱম অসি লৈবনা ইৱমদম অসিগী শক্ৰইৰবা ফিল্ম মেকৰ কয়ানা চোংথোৱক্ৰি ইমাগী শক্ত অসি মমিগী খুথংদা লৌশিনজবা গুন্দুনা লীৱমগ্ৰে মালেম পুন্দৱ, ঐথোয়গীসু লৈজৈ লোজক ইমা হায়কৰী পান্দমদা লমদমগিগী লময়ানবা ফিল্ম মেকৰ ঐজ্ঞা এ শায়ম শৰ্ম্মনা কুমাৰ ১৯৯৮দা “the dying lake of Manipur” ফিল্ম অসিনা পাউজেনখি মালেমদা লোজক ইমাসি অমুজ কমমি়াসি হায়না মখোল থোৱ্ৰ লাউখি। মমাঙদসু “The dancing deer of Manipur” কৌবা নোক্‌মেণ্টৰি ফিল্ম অমসু কুমাৰ ১৯৮৭ত পুথোকখবনি ঐজ্ঞা শায়মনা। ঐজ্ঞগী ফিল্ম অনীকম মনা-মথুম ফখিৰা গাভ্ৰনি।

হৌজিক হৌজিকী মীৱোলদা মীয়ায়্মা শক্ৰভাৱৰা শক্ৰইৰবা ফিল্ম মেকৰ হাওম পৱনকুমাৱনা পুথোৱকখি ‘লোজক লাইৱেদী’ ফিল্ম অসি মপুং ফৰা ওছ্‌ৱেৰু নুশিম্ৰিৰা ফিল্ম অমা ওইখি, ফিল্ম অদুনা লোজক ইমাৰু হেমা নুংশিৰা পোকহল্লি। কয়থৱক্ৰিৰা ইমাগী শক্ত কনবদা ঐসু যাওজগে ফাওহনবা গুৱা ফিল্ম হায়বনে ওইখি। মালেমগী ফিল্ম ফেণ্টবেল কয়াদা উপদা মনা-মথুম কয়া ফখি। সিসু নভনা হাওম পৱনকুমাৱনা ‘ফুমশ’ কৌবা নোক্‌মেণ্টৰি ফিল্ম অসিসু পুথোকখি। ফিল্ম অসিদা লোজকৰী কয়থৱক্ৰিৰা, লোজকত ফ্ৰেফক্ৰিৰা অমেংপা, প্লাষ্টিক বোটুল অসিনা লোজকৰী তুংগী পুণিদা লোজক অসিবু কয়াম কুইনা হিখিগদগে হায়বা ৰাহং অদু ফিল্ম অসিনা ফেণ্ডদেক্ৰি। ফিল্ম অসি উৰ্বদা থম্মোয়ন থুক লাউনা নুংঙহিতবা ফাওহল্লি, ফুজ্ত লোজক কনবা যানৌই। ফিল্ম অসিসু পৱনকুমাৱগী ওইনদি মশক থোকপা ফিল্ম অমা ওইদুনা মালেমগী মশক থোকপা ফেণ্টবেল কয়াদকী মনা-মথুম কয়াসু ফখি।

শক্ৰইৰবা ফিল্ম মেকৰ ৱোমি মৈতৈসু পুথোৱকখি ‘ঐথোয়গী য়ুম’। ঐথোয়গী য়ুম হায়ৱিৰা ফিল্ম অসিনা লোজকৰী ঈয়াইদা তাদুনা লৈৰিবা ফুমদি থজ শাদুনা লৈৰিবা ফুমশগ্ৰশিংদুৱা লৈৰিবা পুঁশিখিগী অৱাৰা ৱাৱী কয়া লীৱিৱি। ফিল্ম অসিগী ঝাইদকী নুশিৰা অমদি লাইৱিক অজৰনীংবা পীক্ৰিৰা নুপাকম অমনা নুৰিং খুদি মপানা হী হোন্দুনা ফুল চলহদুৱ লায়ৱবনা ফেনমনখিবদকী মপাগী অনা লায়েবী শেল লৈভনবা মৱম ওইবদকী য়োছ্‌ৱেকপা অৱকখি হী অদু। হী অদু য়োছ্‌ৱেকপদা ফুলদা চহতুনা লাইৱিক অজৰনীংবা অঙাং অদুনা কৱল্লা ফুল চক্‌কগে পাইমৈ থিৱকপদা মহাক্ৰী লাইৱিকখাওদু মকোজ কিংলংগা মশা পুন্দা ঈশিংদা লৈ। মকোকখক লিগৎলংগা ইৱেইদুনা ফক্ৰদনা লৈৰিবা ফুলদা কখি, মসিগী মতাং অসিনি অয়েংবা মীয়ায়্মা থুক লাউনা নুশিখিৰা মতাং অদুনি এনা নৌহৌননা পঞ্জৱিৰা। ফিল্ম অসি মালেমগী মক ওইৰা ফেণ্টবেল কয়াদা উত্ৰেপ্ত অমসু লেমজনীংঙই ওইৰা মনা মপুম কয়া ফদুনা মালেমদা অসিগুৱা পুসি মহিৎ কয়াসু লৈৱি হায়না লোজক ইমাৰু মালেমদা মক তাকখি। শক্ৰইৰবা শোশল এক্টিভিষ্ট, ফিল্ম মেকৰ নিংথৌজা লামচানসু মহল্ল দিৱক্ৰন পীখিৰা ফিল্ম ‘মমি শাৰ্মি’ ফিল্ম অসি ইনৌ নৌবা মখল অমা ওইনা পুথোৱকখি। ফিল্ম অসিগী মও মতৌ ইনৌ নৌখি। ফিল্ম অসিসু মপুং ওইনা লোজকত